

הטעויות בדרך למענקים

מתווה לתמרוץ תעסוקה שמעודד פגיעה בעובדים

המתווה של שר האוצר שאישרה הממשלה מעניק תגמול גבוה יותר למי שדחה את החזרה מהחל"ת, פוגע בעסקים קטנים ומיטיב עם עסקים גדולים. במקביל, למעסיקים ישתלם יותר להחזיר עובדים למשרה חלקית ולא מלאה

עמרי מילמן

הממשלה אישרה אתמול את המתווה השנוי במחלוקת לתמרוץ תעסוקה כפי שהציע שר האוצר ישראל כץ. מדובר במתווה שפוגע בעסקים קטנים, מעודד משרות חלקיות ועודד גם את הארכת החל"ת ממאי ליוני - שתמורתה יקבל המעסיק תגמול גבוה יותר מהמדינה.

לפי המתווה שאושר, מעסיקים שהחזירו את עובדיהם אחרי תחילת מאי יקבלו 3,500 עובד כל עובד, מעסיקים שיחזירו את עובדיהם מהחל"ת החל מתחילת יוני יקבלו 7,500 שקל עובד כל עובד בארבע פעימות. ואילו מעסיקים שהחזירו את עובדיהם לפני מאי או ששמרו על עובדיהם למרות הפגיעה בעקבות משבר הקורונה לא יקבלו דבר. כמו כן, המתווה כלל לא מתייחס לשאלה האם עסק נפגע במשבר הקורונה או לא. כדי להתמודד עם הביקורת על הכוונה המקורית של האוצר לקבוע כי רק משרה מלאה תזכה במענק, מה שיפגע בעיקר בעובדים חלשים שמועסקים במשרה חלקית, קובע המתווה כי מענק יינתן עובד עובדים שמשכורתם גבוהה מ-3,300 שקל. אלא שהמתווה שאושר מתעלם ממקרים שבהם מעסיקים יחזירו עובדים שזמן קצר לפני כן הועסקו במשרה מלאה - למשרה חלקית, כך הם גם יחסכו לעצמם חלק מתשלום המשכורת וגם יהנו מהמענק על חשבון המדינה. ישנם כבר מעסיקים שהודו כי בכונתם לנהוג כך במטרה לחסוך בעלויות, ומי שישלמו את המחיר יהיו העובדים שיקבלו שכר חלקי (עובדים שגם כך הוצאו לחל"ת בתקופת הקורונה ונאלצו לחיות מרמי אבטלה). מודל מורכב יותר שהיה לוקח בחשבון גם את היקף העסקה לכל עובד או סוכם את היקף העסקה בעסק בהשוואה לתקופה מוקדמת יותר היה יכול לפחות חלקית להתמודד עם הפרצה הזו.

עוד עולה כי לפי המתווה שאושר גופים שנתמכים על ידי המדינה לא יוכלו לקבל מענק, מה שמוציא מהמתווה חלק ניכר מהמגזר השלישי. לשכת יועצי המס ולהב הציעו לשר האוצר לקבוע שיעור תמיכות כלשהו מתוך הכנסות הגוף (למשל 50%) שגופים שמקבלים יותר ממנו מהמדינה לא יקבלו מענק. כך למשל לפי המתווה הנוכחי, תיאורטית, אם בגן ילדים כלשהו ישנם 40 ילדים, כאשר עובד שני ילדים מתוכם, מסיבות כלשהן, ניתן תקצוב על ידי המדינה, אותו גן לא יקבל תמרוץ. בעיה נוספת שהעלו יועצי מס בנוגע למתווה הנוכחי היא שדווקא העסקים שנפגעו הכי קשה - גני אירועים ומסעדות, לא בהכרח יוכלו לפתוח תחת המגבלות הקיימות וייתכן כי הם אלו שימתינו עוד חודש או חודשיים, ויקבלו פחות.

קולו של הנגיד לא נשמע

נראה שמתווה תמרוץ העסקה הוא הסמן הראשון למה שמצפה לאזרחים מההנהגה הכלכלית בשנים הקרובות. ביום רביעי הודיע רשמית שר הכלכלה עמיר פרץ לוועדת השרים לנושא ההתמודדות עם הקורונה כי ישנו סיכום שלפיו חצי מיליארד שקלים יוקצו למעסיקים הגונים ששמרו על עובדיהם ולא הוציאו אותם לחל"ת. אלא שכבר במוצ"ש טרח כץ לעדכן מייד אחרי ההצהרה של ראש הממשלה, כי החלטת שחצי מיליארד השקלים דווקא יוקצו באופן אחר. כץ טרח להדגיש כי זה כבר החלטת מראש, כלומר לא במסגרת סיכום עם פרץ. מי שקולו לא נשמע בינתיים בנושא היה נגיד בנק ישראל, פרופ' אמיר ירון, שעד לאחרונה טרח להתייבב לצד הממשלה כאשר קיבלה החלטות כלכליות משמעותיות. נראה לפחות בינתיים שכץ מנסה להבהיר כי הוא זה שקובע, גם על חשבון קבלת החלטות פחות מושכלות.

התאחדות התעשיינים העריכה כי בפועל, אם ישובו למי קומות העבודה 600 אלף איש על פני החודשים הקרובים - יעמוד היקף המענק על 3.28 מיליארד שקל. מה שלטענתם מאפשר לסייע לעסקים שמחזור העסקים שלהם ירד בלפחות 25% במרץ אפריל (או אפריל מאי) ולא הוציאו את עובדיהם לחל"ת בעזרת 2,500 שקל לעובד. זאת תחת ההנחה שמספר העובדים בעסקים וכאים עומד על 900 אלף.

במוצ"ש סיפר כץ בגאווה על חצי מיליארד השקלים שלגביהם צריך עוד לקבל החלטה. אז אמר כי הוא מאמין בשיתוף ציבור. זו הצהרה חלולה שכן לגבי 5.5 מיליארד שקלים הוא לא טרח להתייעץ

בשיתוף ציבור. זו הצהרה חלולה שכן לגבי 5.5 מיליארד שקלים הוא לא התייעץ עם הגורמים השונים במגזר העסקי והחליט לבדו מבלי להתחשב בכל הנראה במרבית העסקים שנפגעו.

אם לשפוט לפי השבועות האחרונים, ההחלטה לצאת לשימוע ציי בורי בנוגע לחצי מיליארד השקלים תיצור כאוס ומלחמת כל בכל, כשכל אחד ינסה לשכנע למה דווקא הקריטריונים שמזכים אותו במענק הם הנכונים ביותר. יריית הפתיחה של כץ מעידה בינתיים שהוא הגיע בעיקר לבסס את מעמדו כשר אוצר וכפוליטיקאי בכיר ולא בהכרח להוציא את משק ממשבר הקורונה או לחלק את כספי הציבור בצורה הוגנת. אז ייתכן שגם היה פוצה פה על ההרחבה חסרת התקדים של משרדי הממשלה על חשבון הקיצוצים בשירותים לציבור. המבחן המשמעותי הבא יהיה כמובן בתקציב הקרב.

מעסיקים שיחזירו עובדים שזמן קצר לפני כן הועסקו במשרה מלאה - למשרה חלקית, גם יחסכו לעצמם חלק מתשלום המשכורת וגם יהנו מהמענק על חשבון המדינה

במקביל לשכת יועצי המס ולהב הציעו לאוצר מתווה שמתמודד עם הזנחת המעסיקים שטרחו להחזיר את עובדיהם לפני חודש מאי, לפי מתווה זה ישולם מענק של 7,500 שקל גם לעובדים שהחזירו באפריל ומאי ולהערכתם מאחר ובלאו הכי לא ישולמו מענקים ליותר מ-800 אלף עובדים לא תהיה חריגה תקציבית.

בכל מקרה, לפי המתווה הקיים המענקים ניתנים מהעובד הראשון, ולא כפי שתכננו בהתחלה באוצר רק מעל היקף העסקה מסוים. המתווה הקיים מטיב בעיקר עם עסקים גדולים, שכן מרבית החנויות הקטנות חזרו לפעול לפני מאי, והן לאור כך שהמענק ניתן מהעובד הראשון ללא כל הגבלה.

שימוע - מתכון לכאוס

במוצאי שבת כץ סיפר בגאווה על חצי מיליארד השקלים שלגביהם צריך עוד לקבל החלטה. אז אמר כי הוא מאמין

לוקחת את הזמן

רשת איקאה לא השיבה 30% מעובדיה מחל"ת

למרות שהיתה הראשונה שקיבלה אישור לפתוח את שעריה, איקאה טרם השיבה מאות מעובדיה מחל"ת. מדובר בכ-30% מ-2,000 עובדי החברה שקיבלו הודעה כי לא יושבו לעבודה עד סוף יוני. נראה כי רשת הריהוט השבדית, שזכיניה בישראל הם אנשי העסקים מתיו ברונפמן ושולם פישר, מעוניינת להמתין כדי לקבל את המענק המוגדל שיינתן לחברות ששיבו עובדיהם החל מהיום.

הרשת משכה אש במהלך ימי הקורונה. זה לא רק האישור לפתיחת חנויות רהיטים שניתן במקביל להחלטה החריגה לנעול את בתי העלמין ביום הזיכרון לחללי צהל ועודד ועם ציבורי החברה ספגה ביקורת לפיה הקשרים

שר האוצר ישראל כץ. מנסה בעיקר לבסס את מעמדו צילום: אלכס קולמוסיסקי

